

แนวคิดการนำการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ยุคไทยแลนด์ 4.0 ไปพัฒนาคน คน งาน
The concept of bringing the administration of education
in Buddhist Thailand, 4.0 to develop their workers.

พระณรงค์เดช อธิมุตโต/เดชาดิлок
นักวิชาการอิสระ

Phra Narongdet Athimutto/Detchadilok

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail : Detchadilokpps@gmail.com

(Received : 4 October 2022 ; Edit : 9 October 2022; accepted : 1 November 2022)

บทคัดย่อ

ผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการที่จะนำการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ไปดำเนินกิจกรรมให้ให้มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา ที่จำเป็นต้องรู้จักหลักการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ เพื่อนำไปพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาของตน

การนำการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ไปสร้างสรรค์การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาของตน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาของตนเองเป็นภาระสำคัญที่ ผู้บริหารการศึกษาต้องเลือกการจัดการที่ดี และการนำหลักการบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ ก็เป็นแนวการจัดการที่น่าสนใจ แนวหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาจะนำไปพัฒนาคน พัฒนางาน ของสถานศึกษา

ในฐานะที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพุทธบริหารเชิงพุทธ ในด้านการศึกษาเชิงพุทธอยู่ ปัจจัยในการนำหลักการบริหารการศึกษาเชิงพุทธไปใช้ในสถานศึกษาของผู้บริหารนั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจยิ่ง ถึงผลการนำแนวคิดนี้ไปบริหารตามโจทย์ ที่จะนำไปบริหาร ผลจะประสพประสิทธิภาพประสิทธิผลเพียงใด

คำสำคัญ : ผู้บริหารการศึกษา การบริหารการศึกษาเชิงพุทธ พัฒนาคน พัฒนางาน

Abstract

Executive education is important in order to bring the educational administration Buddhist to give effective activities in schools. Need to know the main Buddhist Educational Administration In order to develop personnel in their school

The administration of Buddhist era in Thailand 4.0 to creative staff development in schools; In order to develop the education of self is important. Educational administrators must choose a good deal. And the application of the principles of school administration Buddhist It is the management of interest. The one that administrators will be developing people to develop their work of schools.

As we study the Buddhist Buddhist-management in the study of Buddhist. Factors in the principle of administration of Buddhist used in the education of management it is even more interesting to the result of this concept to the plaintiff. To the management, the efficiency and effectiveness will suffer much.

Keywords: executive education. Education Buddhist develop their people develop active development.

บทนำ

การศึกษาในสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อความรุ่งเรืองของประเทศชาติ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ยิ่งประเทศที่มีผู้ได้รับการศึกษาในระดับสูง โดยเฉพาะทางด้านที่เป็นที่ต้องการมากเท่าใด ประเทศก็จะมีศักยภาพในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นมากขึ้นเท่านั้น ผลงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนก็จะมีคุณภาพมากขึ้นเพราะผู้ปฏิบัติมีความรู้และความสามารถเป็นอย่างดี เมื่อประชาชนมีความรู้มากขึ้น มีความเข้าใจในความถูกต้องผิดชั่วดีมากขึ้น การกระทำผิดกฎหมายและจริยธรรมก็อาจจะลดลง และทำให้ประเทศมีความระดับความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นสูงขึ้นตามไปด้วย

ที่สำคัญที่สุดในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผู้ที่เป็นผู้บริหารการศึกษา ต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ถึงความสำคัญและหลักการที่สำคัญของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี และเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษาไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานศึกษาที่ตนเองบริหารงานอยู่ นั่นก็คือ ผู้ที่จะมาเป็นผู้บริหารการศึกษานี้ได้ ต้องผ่านการศึกษาและเรียนรู้ถึงสิ่งที่จำเป็นในการใช้บริหารสถานศึกษานั้นเอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้ความสำคัญเรื่องระบบการศึกษาด้านการบริหารศึกษาเชิงพุทธ เพราะหลักการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ เป็นวิชาที่สำคัญของผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาต้องศึกษา เนื่องจากเป็นวิชาที่ผู้ศึกษาต้องเรียนรู้เพื่อไปบริหารสถานศึกษาที่ตนเองสังกัดอยู่ รวมถึงการนำไปพัฒนาส่วนสำคัญ 3 ส่วนได้แก่ ตนเอง บุคลากร และงานที่ทำให้ประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่ได้กำหนดไว้นั่นเอง

ความหมายของคำว่า “การบริหาร” (Administration)

การบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ความหมายของคำว่า “การบริหาร” (Administration) นี้หมายถึงการบริหารจัดการที่มีแนวคิด มาจากธรรมชาติของมนุษย์ ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางที่จะควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย อาจเรียกว่า **ผู้บริหาร** โดยเมื่อมีการบริหารที่ใด มีกลุ่มที่นั้น ย่อมมีการบริหาร.

การบริหาร - Administration มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administrare” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “minister” ซึ่ง หมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี

สำหรับคำว่า administer เป็นความหมายดั้งเดิมของการบริหาร หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

สำหรับคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้ในส่วนภาคเอกชนและภาครัฐกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง เพื่อมุ่งแสวงหากำไร (profits)

การบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ คำว่า “การบริหาร” (Administration) นี้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การบริหาร” ไว้หลายท่าน ยกตัวอย่าง คือ

การบริหารเป็นการประสานความพยายามของมนุษย์ (อย่างน้อย 2 คน) และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดผลตามต้องการ

การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กร หรือประเทศ หรือการ จัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์กร

การบริหาร คือศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ

การบริหารเป็นการตัดสินใจ

ได้ให้นิยามว่า การบริหารคือกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยทางโครงสร้างทาง หน้าที่ และ ทางปฏิบัติการ

สรุปได้ว่า “การบริหาร” (Administration) หมายถึง “การทำงานให้สำเร็จด้วยการจัดให้คนอื่นทำ โดยการวางแผน จัดส่วนงาน การนำและการควบคุม โดยสามารถอธิบายคำว่า “การบริหาร”(Administration) และ “การจัดการ” (Management) ได้ดังนี้

- เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวนโยบายมักจะใช้การบริหาร
- บุคคลที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายเรียกว่าผู้บริหาร ส่วน บุคคลที่รับเอานโยบายไปปฏิบัติเรียกว่าผู้จัดการ

- การบริหารมักนำไปใช้กับองค์การราชการ ส่วนองค์การ ทางธุรกิจมักจะใช้คำว่าจัดการ

ทักษะการบริหารของผู้บริหาร ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ทางพระพุทธศาสนา

ทางพระพุทธศาสนา ในพระไตรปิฎก ทศตปิฎกสุตตร ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร นักบริหารที่จะทำหน้าที่สำเร็จด้วยดี ต้องมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

- 1.) จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล มองสถานการณ์ธุรกิจออก ฉลาดวางแผน และฉลาดใช้คน
- 2.) วิธูโร หมายถึง จัดการธุระได้ดี เชี่ยวชาญในสายงาน
- 3.) นิสสยสัมปันโน หมายถึง มีมนุษยสัมพันธ์ดี พึงพาคนอื่นได้

ลักษณะของการบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0

จากการศึกษาของผู้เขียนบทความนี้ จะเห็นว่าลักษณะการบริหารในยุค ไทยแลนด์ 4.0 มีลักษณะสามารถจำแนกได้ คือ

1. การบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0 การบริหารด้านต่าง ๆ (ทฤษฎี 9 M)

วิรัช วิรัชนิการวรรณ ได้กล่าวถึงลักษณะการบริหารด้วย ทฤษฎี 9 M สามารถแบ่งได้ ดังนี้

- การบริหารคน (Man)
- การบริหารเงิน (Money)
- การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material)
- การบริหารงานทั่วไป (Management)
- การบริหารการให้บริการประชาชน (Market)
- การบริหารคุณธรรม (Morality)
- การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message)
- การบริหารเวลา (Minute)
- การบริหารการวัดผล (Measurement)

2. การบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยรูปแบบ POSDCoRB

POSDCoRB คือ หลักการพื้นฐานในการบริหารงาน ประกอบด้วย

- 1.) การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดลำดับกิจกรรมที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ตามที่ต้องการ การวางแผนที่ดีย่อมทำให้ประสบผลสำเร็จถึงครั้งหนึ่ง
- 2.) การจัดองค์การ (Organizing) คือ การกำหนดตำแหน่งสายการบังคับบัญชาในองค์การ มี ตำแหน่งอะไรบ้าง แต่ละตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่อย่างไร ใครสั่งการใคร
- 3.) การจัดสรรบุคคล (Staffing) หมายถึง การสรรหาบุคคลเข้าทำงานในองค์การตามตำแหน่ง หน้าที่ที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการใช้คนให้เหมาะกับงาน (Put the right man on the right job)
- 4.) การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การกำกับ สั่งการและมอบหมายงานให้แต่ละฝ่ายหรือ แต่ละงานนำไปปฏิบัติตามแผนหรือเป้า หมายที่วางไว้
- 5.) การกำกับดูแล (Controlling) เป็นการติดตามฝ่ายหรืองานต่างๆ ว่าได้ดำเนินการถึงไหน มี ปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นที่ใดเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ร่วมงานละทิ้งงานหรือ ทุจริตต่อหน้าที่
- 6.) การรายงาน (Reporting) เป็นการรายงานผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งเป็นการควบคุมการทำงานอย่างมีหลักฐาน (การรายงาน) เพื่อการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น
- 7.) การงบประมาณ (Budgeting) เป็นการจัดทำรายการงานการใช้เงินในการดำเนินงานต่าง ๆ และ รายงานเงินที่คงเหลือ เพื่อการวางแผนทางการเงิน POSDCoRB

3. การบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยรูปแบบ PDCA

PDCA เป็นหลักวัฏจักรเดมมิง (Deming Cycle) ประกอบด้วย

- 3.1 การวางแผน (Plan)

- 3.2 การปฏิบัติ(Do)
- 3.3 การตรวจสอบ(Check)
- 3.4 การแก้ไขปรับปรุง(Action)

ความหมายของ PDCA

PDCA คือ วงจรที่พัฒนามาจากวงจรที่คิดค้นโดยวอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ท (Walter Shewhart) ผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรมและต่อมาวงจรนี้เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเมื่อ **เอ็ดวาร์ดเดมมิ่ง (W.Edwards Deming)** ปรมาจารย์ด้านการบริหารคุณภาพเผยแพร่ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานภายในโรงงานให้ดียิ่งขึ้น และช่วยค้นหาปัญหาอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนการผลิตโดยพนักงานเอง จนวงจรนี้เป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อว่า “วงจรเดมมิ่ง” ต่อมาพบว่าแนวคิดในการใช้วงจร PDCA นั้นสามารถนำมาใช้ได้กับทุกกิจกรรม จึงทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากขึ้นทั่วโลก (Deming,1995)

PDCA เป็นอักษรนำของศัพท์ภาษาอังกฤษ 4 คำ คือ

- P : Plan = วางแผน
- D : DO = ปฏิบัติตามแผน
- C : Check = ตรวจสอบ / ประเมินผลและนำผลประเมินมาวิเคราะห์
- A : Action = ปรับปรุงดำเนินการให้เหมาะสมตามผลการประเมิน

ตามรูปภาพ ที่ 1 ภาพวงจรเดมมิ่ง

มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) การวางแผน (Plan: P) เป็นส่วนประกอบของวงจรที่มีความสำคัญเนื่องจากการวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นของงานและเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การทำงานในส่วนอื่น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนในวงจรเดมมิ่ง เป็นการหาองค์ประกอบของปัญหา โดยวิธีการระดมความคิด การหาสาเหตุของปัญหา การหาวิธีการแก้ปัญหา การจัดทำตารางการปฏิบัติงาน การกำหนดวิธีดำเนินการ การกำหนดวิธีการตรวจสอบ และประเมินผล ในขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการดังนี้

(1.1) ตระหนักและกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยสมาชิกแต่ละคนร่วมมือและประสานกันอย่างใกล้ชิด ในการระบุปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงาน เพื่อที่จะร่วมกันทำการศึกษาและวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขต่อไป

(1.2) เก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์และตรวจสอบการดำเนินงาน หรือหาสาเหตุของปัญหา เพื่อใช้ในการปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ซึ่งควรที่จะวางแผนและดำเนินการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบระเบียบ เข้าใจง่าย และสะดวกต่อการใช้งาน เช่น ตารางตรวจสอบ แผนภูมิ แผนภาพหรือแบบสอบถาม เป็นต้น

(1.3) อธิบายปัญหาและกำหนดทางเลือก วิเคราะห์ปัญหา เพื่อใช้กำหนดสาเหตุของความบกพร่อง ตลอดจนแสดงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งนิยมใช้วิธีการเขียนและวิเคราะห์แผนภูมิหรือแผนภาพเช่น แผนภูมิ ก้างปลา แผนภูมิพาเรโต และแผนภูมิการควบคุม เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกทุกคน ในทีมงานคุณภาพเกิดความเข้าใจในสาเหตุและปัญหาอย่างชัดเจน แล้วร่วมกันระดมความคิด (Brainstorm) ในการแก้ปัญหา โดยสร้างทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา เพื่อมาทำการวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมที่สุดมาดำเนินการ

(1.4) เลือกวิธีการแก้ไขปัญหา หรือปรับปรุงการดำเนินงาน โดยร่วมกันวิเคราะห์ และวิจารณ์ทางเลือกต่าง ๆ ผ่านการระดมความคิด และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิก เพื่อตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไข ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดในการดำเนินงาน ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะต้องทำวิจัย และหาข้อมูลเพิ่มเติม หรือกำหนดทางเลือกใหม่ที่มีความน่าจะเป็นในการแก้ปัญหาได้มากกว่าเดิม

(2) การปฏิบัติตามแผน (Do: D) เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในตารางการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ สมาชิกกลุ่มต้องมีความเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นในแผนนั้น ๆ ความสำเร็จของการนำแผนมาปฏิบัติต้องอาศัยการทำงานด้วยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาชิก ตลอดจนการจัดการจัดการทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานตามแผนนั้น ๆ ในขั้นตอนนี้ ขณะที่ลงมือปฏิบัติจะมีการตรวจสอบไปด้วย หากไม่เป็นไปตามแผนอาจจะต้องมีการ ปรับแผนใหม่และเมื่อแผนนั้นใช้งานได้อีกก็นำไปใช้เป็นแผนและถือปฏิบัติต่อไป

(3) การตรวจสอบ (Check: C) หมายถึง การตรวจสอบดูว่าเมื่อปฏิบัติงานตามแผน หรือการแก้ปัญหา งานตามแผนแล้ว ผลลัพธ์เป็นอย่างไร สภาพปัญหาได้รับการแก้ไขตรงตามเป้าหมายที่กลุ่มตั้งใจหรือไม่ การไม่ประสบผลสำเร็จอาจจะเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่ปฏิบัติตามแผน ความไม่เหมาะสมของแผนการเลือกใช้เทคนิคที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

(4) การดำเนินการให้เหมาะสม (Action : A) เป็นการกระทำภายหลังที่กระบวนการ 3 ขั้นตอน ตามวงจรได้ดำเนินการเสร็จแล้ว ขั้นตอนนี้เป็นกรนำเอาผลจากขั้นการตรวจสอบ (C) มาดำเนินการให้เหมาะสมต่อไป (สถาพร พิลาดี,2560)

4. การบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0 ทางพุทธศาสนา

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมีอยู่หลายข้อ แต่หลักธรรมที่ยกมานี้ คือ หลักอิทธิบาท 4

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึง อิทธิบาทวิภังค์ สุตตันตภาษาขณีย์ ดังนี้ คำว่า อิทธิ มีอธิบายว่า ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดีกิริยาที่สำเร็จ กิริยาที่สำเร็จด้วย ดีความได้ความได้เฉพาะความถึงความถึงด้วยดีความถูกต้อง การทำให้แจ้ง ความเข้าถึง ธรรมเหล่านั้น คำว่า อิทธิบาท มีอธิบายว่า เวทนาขันธสัญญาขันธสังขารขันธและวิญญาณขันธของ บุคคลผู้เป็นอย่างนั้น (ผู้ได้ธรรมที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) คำว่า เจริญอิทธิบาท มีอธิบายว่า ภิกษุ เสาะเจริญทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ 4 ประการ กล่าวโดยสรุป

อิทธิบาท 4 หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือ คุณ เครื่องให้ถึงความสำเร็จ เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ คือ

- 1.) ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ไฟใจรักจะทาสั่งนั้นอยู่เสมอ
- 2.) วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน
- 3.) จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกไฟ
- 4.) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล

ประเภทของผู้นำ ในยุคไทยแลนด์ 4.0

Lewin K., Lippitt & R.K. White. ได้แบ่งประเภทของผู้นำตามลักษณะของการบริหารงานเป็น 3 ประเภท คือ

- 1.) ผู้นำแบบเผด็จการ (The Autocratic Style)
- 2.) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (The Democratic Leader)
- 3.) ผู้นำแบบตามสบายหรือแบบเสรี (The Laissez-faire or Anarchic Leader)

จุดอ่อนของผู้นำ 5 ประการ ในยุคไทยแลนด์ 4.0

อำนวยการปฏิบัติหน้าที่ได้. ได้อ่าง คำเตือนของปราชญ์จีน “ซุนวู” ที่กล่าวถึงจุดอ่อนของผู้นำ 5 ประการ คือ

- 1) ผู้นำที่คิดรุกตลอดเวลา ถูกทำลายได้
- 2) ผู้นำที่ห่วงภัยเฉพาะตน ถูกจับกุมได้
- 3) ผู้นำที่ฉุนเฉียวง่ายตาย เป็นที่คู่ถูกได้
- 4) ผู้นำที่พิถีพิถันจู้จี้ เป็นที่ขบขันได้
- 5) ผู้นำที่อ่อนไหว ลำบากใจได้ การบริหารในศาสตร์สมัยใหม่

การบริหารตน บริหารคน บริหารงาน ในการบริหารการศึกษาเชิงพุทธในยุคไทยแลนด์ 4.0

เป็นที่รู้กันว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้ผู้นั้นจะต้องบริหาร 3 ปัจจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อัน ได้แก่ การบริหารตนเอง การบริหารคน การบริหารงาน ในการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ การบริหารตน คือ การรู้จักตนเอง รู้จักควบคุมตนหรือมีวินัยแห่งตน มีความมั่นคงตั้งมั่นกับเป้าหมาย แห่งตน มีความอดทนมีการพัฒนาตนเอง การบริหารคน คือ การรู้จักคนอื่น มองคนอื่นในแง่ดี ในการทำงานร่วมกับคนอื่น การบริหารคน การครองคนเป็น เรื่องที่ยากที่สุด จึงควรทราบหลักการครองใจคน การบริหารงาน คือ การรู้จักงานที่ตนเองกำลังทำ และทำงานอย่างมีความสุข รักและชอบในงานที่ ตนเอง กำลังทำอยู่

วิธีการครองงาน การบริหารตน บริหารคน บริหารงาน

เป็นศิลปะการทำงานให้มีความสุขในทางพระพุทธศาสนา

หลักการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน ในการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ทางพระพุทธศาสนา มีหลักผละ 4 เป็นเครื่องมือในการบริหาร ซึ่ง พระเมธีธรรมาภรณ์(ประยูร ธมมจิตโต) ได้นำเสนอคุณธรรมของผู้บริหารไว้ 4 ประการ เรียกว่า ผละ 4 ประการ

ผละ 4 คือ ธรรมอันเป็นพลังในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

- (1) ปัญญาผละ – กำลังความรู้ ความฉลาด
- (2) วิริยผละ – กำลังแห่งความเพียร
- (3) อนวัชชผละ – กำลังการงานที่ไม่มีโทษ
- (4) สังคหผละ – กำลังการสงเคราะห์ หรือมนุษยสัมพันธ์ “ฉลาด ขยัน สุจริต มนุษย์สัมพันธ์”

ผู้บริหารและผู้นำที่ดีต้องมีให้ครบ ควรพิจารณา ตนเองว่าขาดข้อใด และพัฒนาให้เท่าเทียมกัน บริหารตน บริหารคน บริหารงาน บริหารคน

(1) บริหารตนด้วย “ปัญญาผละ”

ปัญญา คือความรอบรู้ มีความหมายลึกซึ้งกว่า สัจญา คือความจำได้หมายรู้

ผู้บริหารต้องมีปัญญารอบรู้ใน 3 เรื่อง คือ

รู้ตน - รู้จุดแข็ง จุดอ่อนตนเอง รู้ข้อผิดพลาดของตน

รู้คน - รู้จักเพื่อนร่วมงานและผู้ร่วมงาน เพื่อใช้งานคนให้เหมาะกับจริตของเขา

รู้งาน - รู้ในงานที่ต้องทำ คือ รู้ขั้นตอนและวิธีการทำงาน และรู้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

วิธีพัฒนาปัญญา

สุตมยปัญญา - ปัญญาที่เกิดจากการรับข้อมูลทางการอ่านและการฟัง

จินตามยปัญญา - ปัญญาที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการฟังและอ่าน (โยนิโสมนสิการ)

ภาวนามยปัญญา - ปัญญาที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ ทำให้มีผลงานเป็นรูปธรรม

(2) บริหารตนด้วย “วิริยผละ”

วิริยะ คือ กำลังความเพียร และความขยัน กำลังใจต้องมาคู่ปัญญา คนมีปัญหาแต่ขาดกำลังใจ จะ เป็นคนฉลาด คนมีกำลังใจแต่ขาดปัญญาจะเป็นคนบ้าบิ่น ถ้ามีทั้งปัญญาและกำลังใจก็เปรียบเหมือน นักมวยที่มีทั้งชั้นเชิงและหมัดหนัก

วิริยะในการบริหารมี 2 ประเภท

- 1) สสังขาริกวิริยะ – ความขยันที่ต้องมีคนอื่นปลุกใจ หรือสถานการณ์บีบบังคับ
- 2) อสังขาริกวิริยะ – ความขยันที่เกิดจากกำลังใจตัวเอง

(3) บริหารคนด้วย “สังคหผละ”

สังคหผละ คือกำลังแห่งการสงเคราะห์ หรือ หลักการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ด้วยสังคหวัตถุ 4 (อง.จต กก. 21/32/44) ประกอบด้วย

- 1) ทาน คือการให้ โอบอ้อมอารี ผู้บริหารสามารถให้ทานได้ 3 วิธี คือ
 - อามิสทาน (ให้สิ่งของ รางวัล),
 - วิद्याทาน (ให้คำแนะนำในการทำงาน) และ
 - อภัยทาน (ให้อภัยเมื่อลูกน้องทำผิดพลาด)
- 2) ปิยวาจา คือการพูดคำไพเราะอ่อนหวาน คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานสามารถผูกใจคนได้
- 3) อัถถจริยา คือ การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น เป็นประธานในงานพิธีของลูกน้อง
- 4) สมานัตตา คือ การวางตัวสม่ำเสมอ ร่วมรับผิดชอบในปัญหา กล้าตัดสินใจ

(4) บริหารงานด้วย “อนวัชชผละ”

อนวัชชผละ คือ กำลังแห่งการทำงานที่ไม่มีโทษ คือการทำงานที่ไม่มีความเสียหาย เป็นการ งานที่สุจริต

การบริหารตน การบริหารงาน

บริหารคน บริหารงาน ด้วยผละ 4 สามารถกล่าวโดยสรุปรวมในคาถา หัวใจเศรษฐี 4 (ทิฎฐธัมมิกัตถะ)

ทิฎฐธัมมิกัตถะประโยชน์ 4

ทิฎฐธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 หรือหัวใจเศรษฐีนี้ หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น มีประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง คือ

อุ มาจากคำว่า อุภูฐานสัมปทา คือ พร้อมด้วยความขยัน หมั่นเพียร ในการประกอบสัมมาอาชีพ หรือจำง่าย ๆ ว่า ขยันหา

อา มาจากคำว่า อารักขสัมปทา คือ การเก็บรักษาทรัพย์สินที่ได้มา โดยชอบธรรม หรือจำง่าย ๆ ว่า ขยันเก็บ

กะ มาจากคำว่า กัลยาณมิตตา คือ การคบหาสมาคมกับคนดี มีคุณธรรม มีน้ำใจและเป็นเพื่อนที่ไม่พาไปผลาญทรัพย์ หรือจำง่าย ๆ ว่า เลือกคบ

สะ มาจากคำว่า สมชีวิตา คือ การใช้จ่ายอย่างประหยัดพอเพียง ใช้ชีวิตสมถะ ไม่ฟุ้งเฟ้อ หรือจำง่าย ๆ ว่า เลือกใช้

ตามหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงสอนเกี่ยวกับเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพย์สินหรือโภคทรัพย์ไว้อย่างครบวงจร เพื่อสร้างสมดุลแก่ชีวิตหลายเรื่อง เช่น หลักการสร้างประโยชน์หรือความสุขในปัจจุบันที่เรียกว่า "ทิฎฐธัมมิกัตถะประโยชน์ 4" ประกอบไปด้วย

- 1) อุภูฐานสัมปทา หรือการหาทรัพย์ด้วยความขยันหมั่นเพียร ในทางสุจริตชอบธรรม
- 2) อารักขสัมปทา หรือการรู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้
- 3) กัลยาณมิตตา หรือการรู้จักคบเพื่อนดีเพื่อไม่ให้ชีวิตถูกชักนำไปในทางที่เสื่อมและ
- 4) สมชีวิตา หรือ การรู้จักใช้จ่ายอย่างสมควรตามฐานะ

โดยหลักทิฎฐธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 นี้ ถือเป็นหลักการพื้นฐานเพื่อการดับทุกข์ทางกาย อันเป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นง่ายและมีอยู่มากมายในสังคมปัจจุบัน หากต้องการดับทุกข์ทางสังคม ทรงสอนหลักประโยชน์เบื้องต้นคือ ศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา

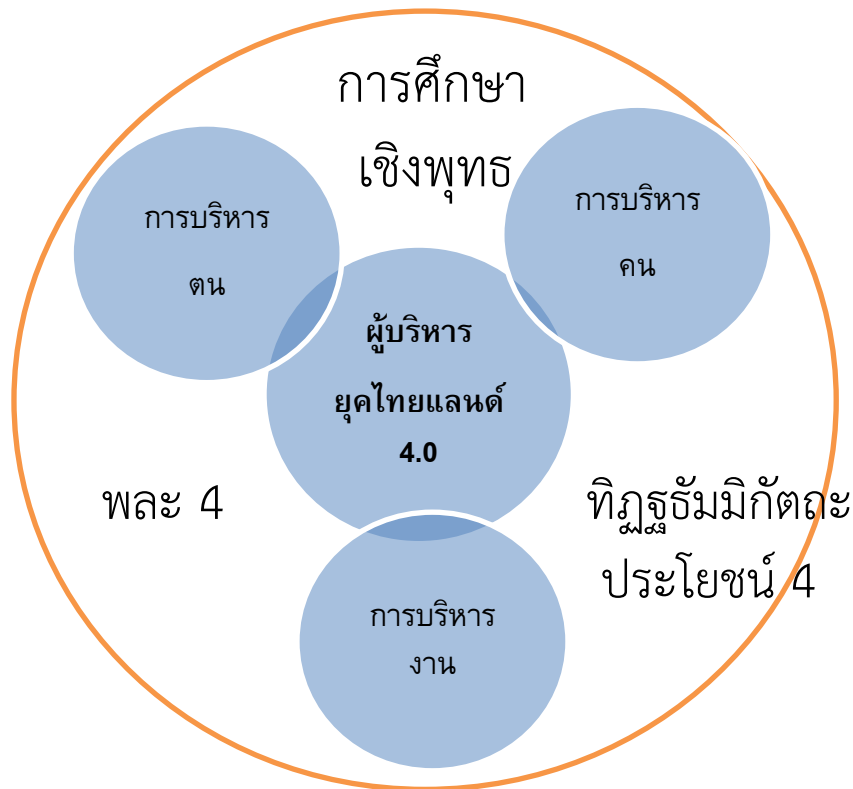
บทสรุป

ในการบริหารสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นการศึกษาเชิงพุทธ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่ผู้บริหารสถานศึกษานำแนวคิด การนำการบริหารการศึกษาเชิงพุทธนี้ ไปพัฒนาตน พัฒนาคณะ พัฒนางาน เพื่อนำไปใช้พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาของ ตนเอง เพื่อจะทำให้งานที่ดำเนินการอยู่ บรรลุตามวัตถุประสงค์เต็มตามที่ตามนโยบายของสถานศึกษาของตน รวมถึงเกิดการ ทำงานเป็นทีม ส่งผลให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งผลให้เกิดผลผลิตที่ดีจะช่วยให้ ประเทศชาติในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ รุ่งเรืองด้วยผลผลิตของสถาบันที่ผลิตออกมาตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธตามรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ 9M หรือ รูปแบบ POSDCoRB หรือจะเป็นรูปแบบวงจรเดมมิง (PDCA) และยังมีรูปแบบในทาง พระพุทธศาสนา คือ อิทธิบาท 4 เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ แต่ที่สำคัญที่สุด การบริหารตน บริหารคน และ บริหารงาน ในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ มีวิธีการบริหาร ที่ผู้บริหารที่ศึกษาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ในยุคนี้ ควร นำไปใช้ คือ หลัก พละ 4 และ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 นั้นเอง

กล่าวได้ว่าเมื่อผู้บริหารสถานศึกษา นำหลักธรรมเชิงพุทธ มาใช้ในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นหลักพละ 4 และ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ล้วนสามารถศึกษาสภาพภาพขององค์กร ไปสู่เป้าหมายได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

การบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ยุคไทยแลนด์ 4.0

เอกสารอ้างอิง

- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 20.(2539). อังคุดตริณิกาย เอกนิบาต ทุติยปาปณิกสูตร.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539) เล่มที่ 23 พระสูตรตันตปิฎก อังคุดตริณิกาย นวกนิบาต เล่ม 23.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 35.(2539). อิทธิปาทวิภังค์สูตรตันตภา ชนีย์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย..
- บุญทัน ดอกไธสง.(2537). การจัดองค์การ. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ฒม.มจิต.โต).(2539). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. มูลนิธิพุทธธรรม,กรุงเทพมหานคร.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ.(2553). แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ.สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร, กรุงเทพมหานคร, 2553.
- สถาพร พิลาดี.(2560). สรุปเล่มรายงานผลโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน รุ่นที่ 2. โรงพิมพ์มหาจุฬาบรรณาการ, พระนครศรีอยุธยา.
- อนันต์ เกตุวงศ์.(2523). การบริหารการพัฒนา. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อำนวยการชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์.(2543). ชุมภูกับการจัดการ. สำนักพิมพ์ซิลเวอร์ไลน์, กรุงเทพมหานคร.
- Deming, Edward W.(1995). Out of The Crisis. The Massachusetts Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study, USA.
- Getzels, J.W. & E.G. Guba.(1975). “Social Behavior and the Administrative Process,” School Review.
- Griffiths, Daniel E.(1956). Human Relationship in School Administrators. Appleton Century – Crofts, New York.
- Herbert A.(1960). Simon. Administrative Behavior. The McMillan, New York.
- Lewin K.r..(1958). Lippitt & R.K. White. “Patterns of Aggressive Behavior in Experimentally Created Social Climates, in The Study of Leadership. The Interstate Printers and Publishers, Illinois.